

JURIDISKA FAKULTETEN
vid Lunds universitet

Hedvig Lärka

Finding the ball

En narratologisk efterforskning i rättens ontologiska dimensioner

LAGF03 Rättsvetenskaplig uppsats

Kandidatuppsats på juristprogrammet
15 högskolepoäng

Handledare: Sverker Jönsson

Termin: VT 2018

Innehållsförteckning

1	SAMMANFATTNING	4
2	SUMMARY	5
3	INTRODUKTION	1
3.1	Disposition	2
3.2	Avgränsning	3
3.3	Syfte och frågeställning	3
3.4	Metod och material	3
3.4.1	En kommentar	5
3.5	Teoretiska utgångspunkter	6
3.5.1	Bakgrund	6
3.5.2	Deleuzeoguattari	7
3.5.3	En uppvisning	8
3.5.4	En kommentar	10
4	DELEUZEUGUATTARI I RÄTTSVETENSKAPEN	11
4.1	Forskningsläge	11
4.2	Analys	13
5	RÄTTSFALLSANALYS	15
5.1	Mål nr: B 3082-18	16
5.2	Mål nr: B 3082-18	17
5.3	Mål nr: B 3082-18	18
6	AVSLUTANDE DISKUSSION	19
6.1	Mål nr: B 3082-18	20
6.2	Finding the Ball	21
7	KÄLLFÖRTECKNING	23
7.1	Litteratur	23

7.2	Rättsfall	25
7.2.1	Tingsrätterna	25
7.3	Andra källor	25
8	BILAGA A: MALMÖ TINGSRÄTT, B3082-18, DOMSKÄL OCH STÄMNINGSANSÖKAN	27
9	BILAGA B: TRMÄLMÖ, B3082-18, INSPELNING UNDER HUVUDFÖRHANDLING	28
10	BILAGA C: TRMÄLMÖ, B3082-18, INSPELNING UNDER HUVUDFÖRHANDLING	29
11	BILAGA D: TRMÄLMÖ, B3082-18, INSPELNING UNDER HUVUDFÖRHANDLING	30
12	BILAGA E: TRMÄLMÖ, B3082-18, INSPELNING UNDER HUVUDFÖRHANDLING	31

1 Sammanfattning

Att rättstillämpningen förutsätter en rätt är sällan ifrågasatt. Än mer sällan ifrågasätts vad denna rätt egentligen *är*: frågan framstår närmast naiv. Genom att utgå från bland annat deleuzeoguattaris kunskapsteoretiska utgångspunkter söker jag inleda en diskussion om rättens *vara*. Efter en kartläggning av och diskussion kring de deleuzeoguattariska spåren genom rättsvetenskapen idag genomför jag en narratologisk närläsning av domskäl, med syftet att låta utkristallisera en ontologisk förståelse av rätten. I uppsatsens avslutande del utvärderar jag mina fynd och diskuterar vidare vad en sådan förståelse innebär för rättstillämpningen.

2 Summary

The fact that jurisdiction requires a *juris* is rarely questioned. All the more rare is the question of what the law really *is*: the question stands out as almost naïv. By putting into play the epistemological thought of philosophers such as Deleuze and Guattari I will try to initiate a discussion concerning the *being* of law. After a brief orientation in the dealings of jurisprudence with deleuze and guattarian thought, I attempt a narrative reading of judgement, with the purpose of letting crystallize a legal ontology. The essay finishes of evaluating my findings, discussing their possible implications for jurisprudential understanding.

3 Introduktion

Du måste finnas, du måste – jag lever mitt liv genom dig¹

Efter snart tre år av juridikstudier har fortfarande ingen berättat för mig vad lagen är för någonting. Samtidigt verkar all rättslig aktivitet vila på den grundläggande övertygelsen att rätten, som en på förhand fixerad exklusiv enhet, faktiskt finns och kan urskiljas. Alltmedan konturerna av en, förhoppningsvis, lång karriär som en rättens *förmedlare* hårdnar kring examens stigande horisont ökar min oro över denna enkla men ödesdigra paradox. Jag måste veta: vad *är* rätten?

Under min första tid på juridikprogrammet i Lund undrade jag och några vänner samma sak och läste därför "*Hiding the Ball*", en vida spridd text av Critical Legal Studies- experten Pierre Schlag.² Här ger sig Schlag ut på en minutiös spaning efter rättens identitet. Han hade uppfattat att rätten fanns men att ingen ville visa honom den. Även han fann rätten en gissningslek: en förvirrad tävling kring en identitet alltid gömd som en boll bakom ryggar: lärares, domares, visa mäns ryggar. Slutligen visar sig hans ansträngningar fruktlösa. Utmattad, förbrukad - tomhänt proklamerar han: *det finns ingen boll*.

Livet är svårt för juriststudenten som tappat sin tro på lagen. Betyder detta att allt är tillåtet?³ Om lagen inte finns, kan vi då välja själva vad den ska säga? Finns det alls någon moral, nu när lagen är död?⁴ Framförallt: "How could there be no ball-when everyone, the judges, the lawyers, the students, the professor himself are all always making references to the ball, invoking the ball, saying what the ball means, and doing things with it?"⁵ Om rätten inte finns, när vi talar i lagens namn: *vems* namn talar vi i?

¹ Sjöholm, Helene, "Du måste finnas"

² Schlag, Pierre, *Hiding the Ball* (1996). *New York University Law Review*, Vol. 71, No. 1681, 1996.

³ Dostojevskij, Fjodor (1986); *Bröderna Karamazov*. Wahlström och Widstrand,

⁴ Jmf det något fryntliga utspelet hos Gustafsson, Håkan (2010), Abstract: Recovered Paragraphs of the Lost Manuscript 'Legal Fennomenology', i Porttikiv. Helsinki: Loki-Kirjat: "**Nietzsche proclaimed the death of God. I Proclaim the death of the Legislator. I am the wrath of the Legislator (der zorn des Gesetzgebers) and we are all alone now. And moments will not be lost in time.**")

⁵ Schlag (1996), s 1684

Idag är dagen vi finner lagen – eller bollen. Vi ska anta den utmaning som Schlags misslyckande innebar. Tillsammans ska vi lösa upp rättens existentiella kris genom att, en gång för alla, svara på den sällan ställda men akut trängande frågan:

Vad är lagen?

3.1 Disposition

Denna uppsats kan beskrivas som en spiralformad rörelse där varje avsnitt rör oss än närmre inåt i avtäckandet av en rättens ontologi.⁶ Centralt för hela uppsatsens struktur och framdrivande är en deleuzeoguattarisk uppfattning av varat. Metod, teori och material kan sägas gemensamt förutsätta och utveckla varandra i dialektisk rörelse från den nod som utgörs av duons ontologiska utgångspunkter, vilka förklaras senare i föreliggande avsnitt. Efterföljande avsnitt tar avstamp i den forskning som hitintills behandlat deleuzeoguattari inom rättsvetenskapen för att vidare beskriva duons filosofiska projekt och låta utkristallisera en rättsontologi i deras anda; en rättsontologi som sedan samtidigt testas och utvecklas i rättsfallsanalys, för att i ett avslutande avsnitt slutligen utvärderas.

Denna uppsats kan beskrivas som en kriminalroman.⁷ Mål nr: B 3082-18 är en brottsplats vi sakta närmar oss. Även om deleuzeoguattari hjälper oss nå under den rättsliga argumentationens yta, se vad rätten *bestod i* bakom domskälens retoriska fernissa, kommer våra fynd visa sig sekundära till den roll rättsfallsanalysen får som katalysator för den genom uppsatsen utvecklade rättsontologin. Tillslut kommer frågeställningen visa sig besvaras redan i våra teoretiska utgångspunkter. I deleuzeoguattarisk anda innebär uppsatsen lika mycket en tes som en *upplevelse* av det ontologiska: ett sakta närmande av tänkandets själva otänkbara betingelser.⁸ Uppsatsens delar sträcker sig inte ut mot kulmen av ett resonemang, utan inåt – mot ett skifte i verklighetssyn. Min förhoppning är att uppsatsens upplösning, när den sker, ska orsaka ett skifte i hur du, som läsare, upplever rätten.

⁶ Detta följer av uppsatsens metod, vilket jag återkommer till senare i avsnittet.

⁷ “[In a good mystery] Everything becomes essence; the center of the book shifts with each event that propels it forward. The center, then, is everywhere, and no circumference can be drawn until the book has come to its end.” : Auster, Paul (2006), The New York Trilogy. Penguin Books.

⁸ Trots allt – vad är juridisk metod om inte en noga instuderad och sakta utvecklad magkänsla, “[...]a legal mind”? Jmf Schlag (1996) s 1684.

3.2 Avgränsning

Under denna uppsats lupp är endast frågan om rättens ontologiska dimensioner: allt bortom detta uppsatsens centrala fokus faller utanför dess ramar. Samtidigt är uppsatsen inte så mycket avgränsad som fokuserad – kring en ensam fråga i besittning av sin egen, sugande gravitation. Frågan verkar som ett svart hål – glupskt gapande där tidigare den exklusiva, omnipotenta rättskroppen låg så bekvämt tillrätta – vilket vi sakta närmar oss.

3.3 Syfte och frågeställning

Denna uppsats syftar närmast sig en rättsontologi genom att söka svara på följande fråga:

om lagen inte finns: vad *är* den?

3.4 Metod och material

Jag kommer att utföra närläsningar av domskäl.⁹ I syfte att utkristallisera en rättsontologi universellt gångbar har jag slumpmässigt valt ut en tingsrättsdom, Malmö Tingsrätt, Mål nr: B 3082-18. Genom att visa hur olika premisser saknas i argumentationen kommer jag ställa frågor till texten: undra varför, till exempel, en lösning valdes framför en annan. Jag kommer sedan försöka mig på att med stöd i inspelade förhör fylla ut den bristfälliga argumentationen: att efter bästa förmåga i det enskilda fallet försöka återskapa rättens exakta *modus operandi*.

Detta kommer göras med absolut välvilja. Genom ärlig och djuplodad ansträngning hoppas jag, i en undersökning kring vad rätten *var*, närma mig ett svar på vad rätten *är*. Tidigt i min analys kommer det att stå klart att den juridiska metodens klassiska representationsdiskurs inte nog kan tillfredsställa de frågor jag ställer texten.¹⁰ Mellan rättens normativa generaliseringar och situationens unikt specifika imperativ kommer det att öppnas gap av differentiering.¹¹ Verkligheten kommer att vägra mätning på det kliniska sätt som rätten kräver. Rätten kommer att ha svårigheter i att förstå hur verkligheten fungerar: framförallt som rätten och verkligheten kommer produceras i konstitutiv växelverkan.¹²

⁹ Uppsatsens teoretiska utgångspunkter presenteras vidare i följande underavsnitt.

¹⁰ Jag återkommer till begreppet representationsdiskurs senare i avsnittet.

¹¹ Jmf Wood, Martin (2002), Mind the Gap? A Processual Reconsideration of Organizational Knowledge. Organization (9) 1. ss. 151 – 171.

¹² Jmf Björling, Erik (2017), Rättstillämpningens tystnad. Göteborgs universitet. s 342.

För att lösa dessa problem, och möjliggöra en djupdykning i den juridiska metodens process i det enskilda fallet, kommer jag att använda mig av en narratologisk metod. Metoden är hämtad från en allt hastigare växande tradition under samlingsnamnet ”lag och litteratur”.¹³ Narratologins instrument är känsliga för kartläggandet av hur en text drivs framåt av immanent samverkan mellan inte bara dess olika delar utan även utomtextuella dimensioner, kulturer och myter.¹⁴ En text (ett domskäl, en lag) framföds aldrig ur ett intet. Till exempel är texten skriven på ett språk. Språket, sedan, innehåller en mängd kulturellt laddade symboler: som till exempel *han* och *hon*.¹⁵

I Rättstillämpningens tystnad – en narratologisk studie, använder sig Erik Björling på ett liknande sätt av en narratologisk närläsning av rättsfall. Genom att skrapa på domskälens yta visar Björling hur den operationellt slutna rättsprocessen döljer en kognitiv öppenhet.¹⁶ Han upptäcker att flertalet premisser saknas och måste läggas till retrospektivt.¹⁷ Det kan handla om grundläggande uppfattningar om hur verkligheten är funtad.¹⁸ Det kan ha att göra med olika mytiska kvaliteter som rättsreglerna berikar partssubjekten med, vars innebörd i sin tid påverkar hur rätten behandlar dem i en given situation.¹⁹ Genom att ge upp försöken att exklusivt insortera verkligheten under en på förhand given rätt försöker Björling beskriva rätten som en växelverkande variabel i skapandet av så kallade rättsliga narrativ.²⁰

Jag kommer använda en enkel narratologisk metod, inspirerad likt Björling av Bruner och Amsterdams modell som den presenteras i deras bok *Minding the law*.²¹ Likaså kommer jag använda mig av begreppet skript. Skript är de i varje narrativ inbakade förväntningarna kring hur världen är funtad: ett slags dolt kulturellt bagage.²² Som exempel tar narrativet ”jag stal en limpa – för att jag var hungrig” sats mot två skript: det är fel att stjäla, och nöden har ingen

¹³ Jmr Aristodemou, Maria (2007), *Law & Literature*, Oxford: Oxford University Press., Ekeland, Björn. C. (2009), *Rettferdige ord: Humanistisk rettstenkning mellom rett og retorikk, lov og litteratur*. Bergen: Universitetet i Bergen.

¹⁴ Amsterdam, Anthony G. & Bruner, Jerome (2000), *Minding The Law*. London: Harvard University Press. S 289-291

¹⁵ Andersson, Ulrika (2011). *Våld mot kvinnor i straffrätten. Utsatta individer i strukturell och diskursiv belysning. På vei. Kjønn og rett i Norden*.

¹⁶ Björling (2017) s. 209

¹⁷ Jmf Björlings *entymem*, Ibid 139. Det kan även handla om en argumentet föregående rättslig premiss som kommer att på nytt påverka utfallet i en efterföljande subsumtion.

¹⁸ Se begreppet *skript*, följande stycke.

¹⁹ Jmf överdeterminerade subjekt, ibid 213.

²⁰ Ibid 131. I det rättsliga narrativet är rätten ständigt blivande, att jämföra med rätten som metafysiskt prekonfigurerad och transcendental. Jag återkommer till detta i utvärderingen av forskningsläge.

²¹ Amsterdam & Bruner (2000) s 46.

²² Ibid 45.

lag. Den som vill nå under ytan av ett givet narrativ kommer att behöva kartlägga dess underliggande skript.²³

I korthet använder jag begreppet narrativ som följer. Allt börjar i oskuldspresumtionen. Ett brott har begåtts – en person blivit utpekad som potentiell gärningsman. Åklagaren i roll av statens talesman vill placera den tilltalade i händelsernas centrum. Den tilltalade, oskyldig tills motsatsen bevisats, stör och förvränger åklagarens version av sanningen. Båda parter tar i sina respektive berättelser sats från en mer eller mindre gemensam känsla för det normala och förväntade. Efter en samlad bedömning lägger rätten narrativet tillrätta genom att antingen bekräfta, avfärda eller transformera åklagarens version av sanningen.²⁴

3.4.1 En kommentar

Jag vill undersöka om rätten i ett givet fall kan vara exklusivt avgörande samt att kartlägga, om så inte är fallet, precis hur det rättsliga narrativet producerats. Genom Deleuzeoguattari kan domskälet verka som en site för arkeologiska utgrävningar kring vad lagen en gång varit. Men precis som arkeologen aldrig kan borsta till liv en sedan länge död kultur, kan denna utgrävning som bäst producera ny kunskap om vad som en gång varit blivande. Vi kommer aldrig kunna kartlägga exakt vad som pågått i rättens salar(eller i lagstiftarens huvud). I slutändan kommer min narratologiska analys, med utgångspunkt i Deleuzeoguattaris filosofi, i första hand att bevisa premisserna bakom sitt eget misslyckande.

Vidare måste en deleuzeoguattarisk teori även innebära en deleuzeoguattarisk metod. Duon erbjuder ett skifte i verklighetssyn, som i sig innebär en ontologisk förståelse av rätten.²⁵ I sista hand är syftet med samtliga delar är att bidra till denna ontologiska förståelse: de kan beskrivas som plåtår längst en spiralformad rörelse inåt mot en ontologisk *helhet*, omfattande rätten. Uppsatsen fungerar som en katalysator genom vilken deleuzeoguattaris teori samtidigt tillämpas, vidareutvecklas och testas; i det slutliga utkristalliserandet av en deleuzeoguattarisk rättsontologi, ett svar på denna uppsats centrala frågeställning:

Vad är rätten?

²³ Björling (2017) s 176

²⁴ Jmf Amsterdam & Bruner (2000) s 113, 114.

²⁵ Deras ontologi kommer förklaras vidare i följande underavsnitt. Kort sammanfattat: duon erkänner ingen existens förutom den ständigt *blivande* – varför sann ontologisk insikt bara kan upplevas.

3.5 Teoretiska utgångspunkter

3.5.1 Bakgrund

En tyst utgångspunkt för uppsatsen är Schlags resonemang om att rätten inte existerar. Först när vi är medvetna om att rätten inte finns i formen av en på förhand fixerad enhet kan vi gå vidare till att undersöka uppsatsens centrala frågeställning, nämligen: ²⁶

Om rätten inte finns: vad är den?

Jag kommer, som utgångspunkt för hela denna uppsats samlade ansträngning, utgå från att rätten inte finns i formen av exklusiv, transcendent enhet. Denna utgångspunkt driver hela projektet framåt – i ett sökande efter rättens sanna ontologi. Jag tänker inte stanna länge i detta påstående: jag rekommenderar skeptikern att läsa *Hiding the Ball*, om inte annat så för att den är väldigt underhållande. Till dig som saknar tid och lust erbjuder jag en anekdot:

*När Galileo Galilei bevisade att månen inte var en perfekt sfär utbrast kyrkans män: över bergen spänner ett jämnt lager av klaraste kristall! Galileo svarade: och över det, finns ett taggigt.*²⁷

I korthet menar Schlag att rätten – i sin monumentala, omnipotenta fullkomlighet – vilar på ett cirkelresonemang. Rättens metafysiskt prekonfigurerade existens upprätthålls genom retoriska skenmanövrar med bas i en ontologisk reduktion. Schlag sammanfattar sina fynd: *”American law is ontologically grounded in the forgetting of its own ontological structure.[...] To put it simply: In American law, normativity rules epistemology. Epistemology rules ontology. That is the ontological structure.”*²⁸ En bra jurist ställer inte frågan *vad är rätten*, när den kan fråga *vad gör rätten*: och alltmedan rätten tillskrivs agens konstrueras en agent – en boll.

Det retoriska grepp där en del av något (en rättslig slutsats) substitueras för dess helhet (rätten) kallas metonymi, och det kommer med flera fördelar: *”Metonymy thus does not*

²⁶ Jämte Schlag, strömningen Critical Legal Studies. Se till exempel Unbound: Harvard Journal of the Legal Left, Spring Conference 2014. Opening Remarks: Duncan Kennedy, “This land is your land”.

²⁷ Höglund, Lotta. Ämneslärare svenska ÅK 6-9. I beskrivningen av Hitchen’s razor: vad som påstås utan bevis kan avfärdas utan bevis. Rättens existens kan enkelt avfärdas, som den aldrig bevisats.

²⁸ Schlag (1996) s. 1718

merely reduce a preexisting whole to its parts. Perhaps more important is its prior action of subdividing the world into part-part relations.”²⁹ Som exempel lägger Nietzsche fram blixten, som lyser.³⁰ Schlag erbjuder rätten, som faller. Lysandet och fällandet verkar insinuera en dold värld befolkad av transcendentala agenter, principer och andar bakom den av fenomenen vi upplever. Vad vi inte tänker på, vad vi då sakta glömmar; är att blixten och ljuset är ett och detsamma – att blixten är blixtrandet.³¹

Vi är självständiga, tänkande individer – eftersom vi tänker. Världen skapades – därför finns en skapare.³² Sedan gud proklamerades död skakar den metafysiskt prekonfigurerade världen i sina fogar, verkligheten som vi känner den faller isär omkring oss och vi frågar oss: *vad finns, egentligen?*³³ Här vill jag lugna den skakade läsaren: vår värld finns, men kanske inte på det sätt som vi föreställer oss.³⁴

För att förstå vad lagen är måste vi röra oss bortom blixtar, individer och gudomar. Med andra ord måste vi lämna det transcendentala för det immanenta: eller snarare se det transcendentala som en form av immanens. Till exempel har vi hittills upplevt lagen som en avskild, transcendental och exklusiv enhet som kan objektivt uttolkas och tillämpas. Nu behöver vi istället utgå från fenomenen, empirin och det immanenta blivandet. Vi behöver ett filosofiskt verktyg som erkänner en växelverkan mellan det transcendentala och immanenta utan att lita sig till varken urkällor eller dikotomier.³⁵

3.5.2 Deleuzeogouattari

*”Although it is always possible to invoke a transcendent that falls outside the plane of immanence, or that attributes immanence to itself, all transcendence is constituted solely in the flow of immanent consciousness that belongs to this plane. Transcendence is always a product of immanence.”*³⁶

²⁹ Ibid 1707

³⁰ Nietzsche, Friedrich (1968), *The Will to Power*. New York: Vintage Books. s 294

³¹ Ibid

³² Här är min poäng: i vår postmoderna era är rätten inte ensamt existentiellt krisande. På samma sätt som vi avfärdar en rättens existens måste vi nu ifrågasätta alla exklusiva, transcendentala enheter: subjekt, sanning etc.

³³ Jmf Gustafsson, Håkan (2011), *Dissens: om det rättsliga vetandet*. Göteborgs universitet.

³⁴ I en ontologi bortom exklusiva entiteter måste helhetsbilden vara central i förståelsen av det enskilda. Syftet med föreliggande underavsnitt är att öppna för en sådan bredare förståelse, som sedan under 1.4.2 erbjuds.

³⁵ **Meningen är medvetet paradoxal.** Jmf följande avsnitt.

³⁶ Deleuze, Gilles (2005). *Pure Immanence: Essays on A Life*. Andra utgåvan. Zone Books. s. 25

Gilles Deleuze var en inbiten spinozist i det han förnekade existensen av transcendentala principer eller yttre orsaker till världen för att istället mena att processen för livsproduktion ingår i livet självt.³⁷ Filosofins främsta uppgift, enligt honom, var att kartlägga denna process med hjälp av begrepp.³⁸ Inte begrepp i form av abstrakta termer eller koncept kopplade till representationer av transcendentala enheter som själ, sanning och subjekt. Tillsammans med Felix Guattari utvecklade han istället begrepp, som till exempel *immanensplanet*, som snarare söker mobilisera tanken mot allt intensivare punkter.³⁹

Till exempel: varje tanke förutsätter ett immanensplan. Inte i den mening en tanke förutsätter en annan; utan i den mening varje linjär tanke förutsätter en akonceptuell, grundläggande förståelse.⁴⁰ Deleuzeoguatтарыs hela filosofiska projekt innebär ett djupdykande i det förgivettagna – i ständig rörelse mot tankens otänkbara betingelser. Begreppen de använder byts friskt ut med en nonchalant raphet, underordnade som de är den *känsla av kunskap, av livet* som de söker närma sig.⁴¹ I duons värld av absolut immanens, där det enda som existerar är det som ständigt *blir*, kan sann ontologisk insikt endast *upplevas*.⁴²

3.5.3 En uppvisning

Detta är inte att säga att duons filosofi saknar ett normativt driv. Deras sympatier ligger med begäret och intensiteten.⁴³ De vill ersätta det linjära tänkandet med det rhizomatiska: ett rotlöst, mångfaldigande omfamnande av det undermedvetna.⁴⁴ De vill lämna organismen för Kroppen utan Organ: en kropp bortom subjektets organiserande tyranni - ett övergivande av generaler och hjärnor.⁴⁵ En ansamling organ som bildar en kropp. En ansamling celler i bildandet av organ. Ett experiment i hur tanken skiftar när förnuftets gränser smälts ner.

³⁷ Gilles Deleuze and Félix Guattari (1994), *What is Philosophy?*, New York: Columbia University Press. s. 48. Jmf; Spinoza, Baruch, *Ethics*, I. Penguin Classics, 1996.

³⁸ Spindler, Fredrika (2010), *Gilles Deleuze : A Philosophy of Immanence*. *Phenomenology and Religion: New Frontiers*. s. 149-163. Här s. 152.

³⁹ *Ibid* 151

⁴⁰ Se Deleuze och Guattari (1996) s. 40.

⁴¹ Deleuze, Gilles. Guattari, Felix. *Tusen platåer: Kapitalism och Schizofreni*. TankeKraft Förlag, 2015, s. 114. I *Tusen Platåer* har immanensplanet lämnat plats för konsistensplanet, ett begrepp med samma innebörd, eller med samma mobiliserande syfte, jmf *Ibid* s. 34. Deleuzeoguatтарыs använder ofta olika ord i beskrivning av samma fenomen, för att undvika att läsaren fastnar i förutfattade, fasta meningar i sitt närmande av deras tanke.

⁴² Följaktligen kommer föreliggande avsnitt samtidigt förklara och demonstrera deras filosofi genom en rad exempel.

⁴³ Jmf *Ibid* s. 67 s. 64. och s. 54.

⁴⁴ Det rhizomatiska rotsystemet används hos Deleuzeoguatтары som en analogi. Se *Ibid* s. 22- 28.

⁴⁵ *Ibid* s. 242. Jmf *Ibid* 260.

Samtidigt ställer sig Deleuzeoguattari emot likväl dikotomier som dialektik.⁴⁶ Det linjära eller trädliknande tänkandet begränsar oförnuftets skapande potential och organismen mäter in blivandet i trånga labyrinter: det är inte en fråga om motsatser.⁴⁷ Duons är en platt ontologi som då och då binder upp sig i hierarkiska och till synes exklusiva system.⁴⁸ Dessa system kommer att forma det systematiserade med omnejd. Men på samma sätt består det systematiserade i det immanenta, varför varje exklusivt avskild enhet är dömd till godtycklighet. Originalen, objekten och subjekten förblir produktiva lögner; trubbiga verktyg för oss att forma och förstå allt det som i all enkelhet *är*.

Till exempel: en ros är en ros för att vi säger att den är en ros.⁴⁹

Varken du som läsande subjekt eller texten som läst objekt innebär originell meningsskapande kraft. Det dialektiska förhållandet mellan dig och det lästa är bara ett talesätt.⁵⁰ I mötet med den faktiska verkligheten aktiveras din virtuella potential.⁵¹ Det vill säga: allt det du levt och som samlats i dig, som du samlats kring, sammansmälter med det upplevda i *produktion*. Orden, omgivningen och rätten *skapas, ständigt*. Vi förstår det lästa per automatik – men under ytan sprudlar en process av mångfaldigande allians.

Exempel II: ett recept på kladdkaka. Instruktionen ”två deciliter socker” samlas och sammankopplas med till exempel kunskap kring vad en deciliter är, vad ”två” innebär – att med socker menas vitt strösocker, din hand beskriver en rörelse mot smeten som sedan tillslut (förhoppningsvis) stelnar i formen av en kladdkaka.

Vi tror oss tänka *själva*, som subjekt, men tanken är bara en det totalas mobilisering i det undermedvetna.⁵² En tanke eller en känsla är ett uttryck för summan av allt du varit med om och består i. Som delar av ett samhälle tänker vi alla på liknande sätt: skapade och skapande ur samma stoff. Som jurister vaktar vi avundsjukt men fåfängt vår tankevärlds gränser: vi tror oss genom rättsvetenskapen stå över samhället, naturen och vår situation.

⁴⁶ Ibid s. 20

⁴⁷ Ibid s 114.

⁴⁸ Jmf *ritornellen*, ibid 520.

⁴⁹ Jmf Ibid s. 124.

⁵⁰ Jmf ibid s. 1

⁵¹ Se Bergson om hur uppfattningens primära funktion är att motivera minnets manifestation: Bergson, Henry (1911), *Matter and Memory*. London: George Allen and Unwin. Första kap. Jmf Alexandre Lefebvre, *The Image of Law: Deleuze, Bergson, Spinoza*. Stanford: Stanford University Press, 2008 s 166.

⁵² Jmf Nietzsche (1967) s. 294.

Exempel III: våldtäktsparagrafen 6:1 BrB. Mytiskt kvinnliga symboler om passiv gränslöshet kopplas här paradoxalt med rättens autonoma och aktiva subjekt. Plötsligt säger paragrafen inte våldtäkt: sex utan samtycke, utan våldtäkt: sex utan samtycke efter klagomål.⁵³

3.5.4 En kommentar

Deleuzeogouattaris ur postmodernismen framfödda ontologi söker inte framförallt beskriva och nermontera en socialt konstruerad verklighet, utan endast och i all enkelhet se och förklara funktionen och rörelsen hos allt varandes grundläggande stoff.⁵⁴ Duons tanke, som samtidigt förkastar all transcendens och innebär en ontologisk förklaring, är som skraddarsydd för vårt försök till uppklarande av lagens existentiella kris. Istället för att förutsätta en metafysiskt prekonfigurerad rätt, tillåter oss duon att se kunskap inte som fast eller förutbestämt, utan som ständigt *blivande*. Det som *är*, är vad som ständigt *blir*; i blivandet och ingen annanstans. I livet, och ingen annan stans; alltmedan det fortgår.

Deleuzeogouattari erbjuder ett knippe *utgångspunkter*, teorier om *hur verkligheten är funtad*. De erbjuder ingen idékropp vars förnuft kan resoneras fram. Deras är en världsåskådning; inte en teori, inte ett system – de bjuder in till ett omkastande av själva det stoff med vilket vi skapar representationer, idéer, koncept: oaktat dessa konstruktioners normativa innehåll. Med dem kan vi närma oss *varat* på olika sätt, från olika håll. Framförallt kan vi, från den utsiktspunkt de erbjuder, se på verkligheten och rättens problem under ett nytt ljus. Min förhoppning är att du som läsare därifrån kommer uppleva rätten som mer verklig.

⁵³ Andersson, Ulrika. 2004. Hans (ord) eller hennes?: en könsteoretisk analys av straffrättsligt skydd mot sexuella övergrepp. S 270. Exemplet illustrerar hur "extrarättsliga faktorer" påverkas rättstillämpningen.

⁵⁴ Se till exempel: Deleuze och Guattari (2015) s. 31.

4 Deleuzeoguattari i rättsvetenskapen

“We will say of immanence that it is A LIFE, and nothing else. It is not immanence to life, but the immanent that is in nothing is itself a life. A life is the immanence of immanence, absolute immanence: it is complete power, complete bliss.”⁵⁵

Trots att Deleuzeoguattari var tillsynes ointresserade av rättslig problematik har duon flitigt använts inom rättsvetenskapen.⁵⁶ Deleuzeoguattaris är en filosofi som förnekar existensen av exklusiva organismer och transcendentia krafter. Samtidigt har rättsvetenskaplig doktrin använt deras nära hallucinatoriska feberdrömmar och hanterat dem som för rätten konstruktiva verktyg. Jag kommer argumentera att detta missbruk beror på ett grundläggande missförstånd av duons filosofiska projekt; i ett försök att själv närma mig en deleuzeoguattarisk rättsontologi att framdriva den efterföljande rättsfallsanalysen.

4.1 Forskningsläge

Alexandre Lefebvre beskriver i ”The Image of Law: Deleuze, Bergson, Spinoza” hur rättsliga *encounters* kan ge rätten utrymme till självutveckling. Ett *encounter* är det tillfälle under en rättslig process där rätten inte automatiskt finner färdiga svar i linje med sin utvecklade mening. När det rättsliga svaret inte är givet, inte direkt *känns igen*, stimuleras rättslig problemformulering.⁵⁷ Problemet i sin tur, menar Lefebvre, är ett i rätten inneboende transcendentalt tillstånd med självskapande potential.⁵⁸

Lefebvre menar jämte Henri Bergson att uppfattningens primära funktion är att motivera minnets manifestation.⁵⁹ Detta vill säga att det är genom individens minne eller, på ett undermedvetet plan, genom summan av hennes samlade erfarenhet som hon upplever verkligheten. Inom lagens ramar betyder detta, enligt Lefebvre, att rätten existerar på två plan: som skriven text men framförallt som lagrat minne, jämte och i samspel med den juridiska bildningen i form av praxis, principer, etc.⁶⁰

⁵⁵ Deleuze (2005).

⁵⁶ Mussawir, Edward (2011), *Jurisdiction in Deleuze: The Expression and Representation of Law*, Abingdon: Routledge. S 1.

⁵⁷ Lefebvre (2008) s 55.

⁵⁸ Ibid 212- 213.

⁵⁹ Bergson (1911), 1 kap.

⁶⁰ Lefebvre (2008) 158.

Denna andra existens kallar han *lagens rena förflutna*.⁶¹ Lagens rena förflutna, i sin tur, utgör det föreliggande rättsfallets *sine qua non*. När rättens rena förflutna möter fallets faktiska tillstånd aktiveras och utvecklas rätten så att säga på egen maskin.⁶² Rätten beskrivs som självtillräcklig gentemot den verklighet som reglerar, driven mot sin upplösning inom ramarna för en privat determinism.⁶³ Framfödd ur folkviljan expanderar den över ett lokalt immanensplan genom strikt rättsinterna samspel bortom kultur och politik.

I sin avhandling *Fixing the Shadows – Access to Art and the Legal Concept of the Cultural Commons* hämtar Merima Bruncevic inspiration från Lefvebre i diskussionen av vad hon kallar lagens potentialitet.⁶⁴ Istället för att fokusera på varifrån denna potentialitet stammar understryker hon vikten av att röra sig bortom ontologin.⁶⁵ Även Merima hanterar duons tanke som verktyg: genom ett rhizomatiskt tänkande kan vi spränga oss ur klassiska intressebegränsningar, såsom äganderätt gentemot tillgång, och finna helt nya vägar: en kulturens allemansrätt.⁶⁶ I försök att systematisera rätten blundar vi för dess potential.⁶⁷

Mot Lefvebre och Merima positionerar sig Mussawir i det han förnekar att en rättslig läsning av Deleuze kan bidra till ett förbättrande av rätten.⁶⁸ På sin höjd, menar Mussawir, kan den hjälpa oss förstå vad och hur rätten *gör*, och så upprätta en ärligare relation mellan rättstillämparen och hans verktyg. Genom att dra en skiljelinje mellan klassiska idéer om rättsliga beslut som *representativa* och en alternativ vision om rättens *uttryck* vill Mussawir leda oss bort från förlegade uppfattningar om en rättens metafysiskt prekonfigurerade ontologi mot ett fokus på rättssalens- och vetenskapens rättsliga *skapande*.⁶⁹ Mussawir menar, jämte Deleuze, att rättigheten skapas i jurisprudence: rätten existerar i *blivande*.⁷⁰

⁶¹ Ibid 144.

⁶² Ibid 72.

⁶³ Ibid 160.

⁶⁴ Bruncevic, Merima (2014), *Fixing the Shadows – Access to Art and the Legal Concept of the Cultural Commons*. Göteborgs universitet. S. 85.

⁶⁵ Ibid 373

⁶⁶ Ibid 38

⁶⁷ Ibid 85

⁶⁸ Mussawir (2011) s 108.

⁶⁹ Ibid 2

⁷⁰ Jmf Deleuze, *L'abécédaire de Gilles Deleuze, avec Claire Parnet* (Paris: DVD editions Montparnase, 2004), transkriberat i Mussawir, Edward (2011) s. 86.

Mussawirs verk kan beskrivas som ett försök att kartlägga jurisprudentens ingredienser; stoffet av rättens blivande, den rättsliga scenens rekvisita. Genom att framhäva partssubjektet och dess *masker* erbjuder han en kritik av det abstrakta rättighetsbärande subjektet.⁷¹ Rätten, menar Mussawir, konstruerar verkligheten i det enskilda fallet genom en lokal och teknisk *dramatiserande* process helt fjärran det abstrakta: utan den praktiska skillnaden i rättighet som en båt eller en kopp innebär hade vi inte kunnat tala om en äganderätt, exempelvis.⁷² Jurisprudenten är ett det undermedvetnas tysta spel ur vilket rättens aktörer materialiseras.⁷³

På ett liknande sätt lutar sig Erik Björling mot bl a språkteoriska utgångspunkter i beskrivningen av rättens som ständigt blivande.⁷⁴ I avhandlingen Rättstillämpningens tystnad använder han Mussawir i kartläggandet av en representationsdiskurs respektive uttrycksdiskurs.⁷⁵ Han visar att den rättsliga retoriken som den framgår i domskäl är full av håligheter vars oklarheter inte tillfredsställs av klassiska metoder om rättslig subsumtion. Frågan om varför en väg valdes framför en annan kräver att vi ser rättsfallet som en saga som driver sitt rättsliga narrativ mot upplösning. Den juridiska bildningen är här ett språk där ordets betydelse beror på dess förhållande i världen.⁷⁶

4.2 Analys

Lefvebre för själv fram att hans användning av deleuzeoguattari är selektiv och anpassad.⁷⁷ Som konsekvens lyckas han konstruera ett rättens rena förflutna producerat i ett lokalt immanensplan och samtidigt verkande som avskild, transcendental agent.⁷⁸ Som konsekvens måste han missuppfatta Deleuzeoguattaris immanensbegrepp som ett verktyg snarare än ett ontologiskt imperativ, och den abstrakta rättskroppen kommer att tilldelas inte bara essens utan även agens eller vilande potential.⁷⁹ Men vem är det som agerar, och hur? Om rätten är övermänsklig, vad förhindrar en inhuman rättstillämpning?⁸⁰

⁷¹ Ibid 24

⁷² Ibid 85

⁷³ Jmf Deleuze egna ord, under intervju: "It's jurisprudence, ultimately, that creates law, and we mustn't go on leaving this to judges." Deleuze, Gilles (1995), *Negotiations, 1972- 1990*: New York, Columbia University Press. s. 169

⁷⁴ Björling, 2017 s. 104

⁷⁵ Ibid 74- 85

⁷⁶ Ibid 342

⁷⁷ Lefvebre (2008) s. xiv

⁷⁸ Ibid 254.

⁷⁹ Lefvebres rättskropp är en av dockan som blivit en riktig pojke.

⁸⁰ Ibid 87.

Det kan argumenteras för att ett placering av Deleuzeoguattaris tanke som produktiv i rättens hjärta betyder en total implodering av dess konstituerande värden: såsom exklusivitet, objektivitet och rättssäkerhet. Merima ber oss med deleuzeoguattari att vända blicken mot rättens potential, fordrar oss att upptäcka nya vägar för den att utvecklas; eller snarare tillåta rätten själv upptäcka dessa nya vägar.⁸¹ Men vad är rätten om inte ett hierarkiskt system? Hur rättfärdigar vi rätten om inte som en organiserad enhet med bas i folkviljan?

I den mån vi kan tala om rättens lokala immanensplan i deleuzeoguattarisk anda beskriver vi en närmast geografiskt avgränsad bit verklighet under det godtyckliga klistermärket *rätt* vars blivande framdrivs ur långt mer än rader svart bläck mot vitt papper. Rätten är aldrig självtillräcklig: vi kan inte längre tala om en metafysiskt prekonfigurerad *rätt* rätt, förekommande tolkning, objektiv i sin transcendens. Istället måste vi acceptera rätten som konstitutivt kulturell och situerad – med andra ord lokal. I deleuziansk anda tvingas vi vända blicken från det abstrakta till det pragmatiska, från teorin till empirin – från utopi till praktik.

Tillsammans med Björling menar Mussawir att duon inte kan hjälpa oss förbättra rätten utan på sin höjd förstå den. Mussawirs *masker* påminner om det i svensk doktrin flitigt diskuterade överdeterminerade subjektet, som även Björling hanterar.⁸² Vi kan för enkelhetens skull tala om verklighetsuppfattningar och rättsuppfattningar som i växelverkan skapar det konkreta rättssubjektet: så konstruerar rätten en *konsument*, kulturen en *kvinna*.⁸³ Rätten reagerar inte *mot* det extrarättsliga: den springer ständigt *ur* det.⁸⁴ Björlings rättsliga narrativ kastar om representationsdiskursens prydliga subsumtionssystem för att erkänna en rätten gjord saga: berikad av ting och varelser ur kulturen och myterna sprungna till liv; genom vilken rätten är *ständigt blivande* i samtal med sin omgivning.⁸⁵

Det är min uppfattning att Björling och Mussawirs verk baseras på en sann ontologisk förståelse i deleuzeoguattaris anda; samma förståelse som drev mig att välja en tingsrättsdom som grund för den narratologiska analys som härpå följer.⁸⁶ Genom en beskrivning av rätten som existerande endast i *ständigt blivande* kan vi vända blicken mot juridikens vardag.

⁸¹ Bruncevic (2014) s 92: : "In order to understand law and the legal system, we feel we must organise it, we presume a unity, coherence, opposites, and a hierarchical order"

⁸² Jmf Björling (2017) s 238, samt Andersson (2011).

⁸³ Ibid

⁸⁴ Björling (2017) s. 42

⁸⁵ Ibid s. 343, 345.

⁸⁶ Se Metod och material.

5 Rättsfallsanalys

Trovärdiga vittnen är uppdelade i: sanningssägare, tjänstemän, hundägare, de frekvent blinkande, de något oftare blinkande, många vittnen, citrondoftande, blygsamt perspirerande, andra vittnen, Magdalena Andersson, de glada, här uppräknade, vittnen precis efter lunch, blondiner (ibland), etcetera, de vars huvuden lutar 15 grader åt vänster, småbarnspappor, vittnen som ler i mjugg [...] ⁸⁷

En kylig aprilnatt anländer fyra personer tillsammans i bil utanför en byggarbetsplats i Malmö.⁸⁸ Minst tre personer bryter sig in, och väcker ovetandes en värmekänslig övervakningskamera i uppsåganget och tömmandet av en container.⁸⁹ Strax befinner sig en polis tillika hundförare på scenen – i vild jakt. Vittringen är färsk: ”det drar bra i linan”.⁹⁰ Efter inte många hundra meters spårning utanför byggarbetsplatsen får polisen, Jimmy, syn på tre personer till syendes flyendes.⁹¹ Han bussar hunden på dem. Två blir bitna men en lyckas fly och haltar sig vidare. Erik är den första att gripas, fasthållen av polishunden.⁹² Peter och sedan Kristian kan spåras på grund av mänsklig vittring från brottsplatsen och grips strax därpå.⁹³

Peter och Kristian erkänner under förundersökningen till brott: ett brott de menar sig begått tillsammans med Erik.⁹⁴ Erik å sin sida menar sig ha väntat utanför den instängslade byggarbetsplatsen medan brottet begicks.⁹⁵ Det är styrkt att Peter, Kristian och den fjärde personen kände varandra sedan tidigare, medan Erik just träffat trion utanför Katrinelund samma dag, nyligen hitkommen från Danmark, arbetssökande.⁹⁶ Hundföraren vittnar i domstol med hela den samlade styrkan hos sex yrkesverksamma år i magstödet.⁹⁷ Polisen såg Erik fly med Peter och Kristian i samlad trupp några hundra meter från brottsplatsen efter att ha med hund spårat trion. Den fjärde personen återfanns aldrig. Erik döms till fyra månaders fängelse och utvisning från Sverige under en period på fem år.

⁸⁷ Taget ur det antika kinesiska uppslagsverket ”Det himmelska verket över nyttig kunskap”, författare okänd. Som upptäckt av Borges, se El idioma analítico de John Wilkins.

⁸⁸ Se Bilaga A, s 8.

⁸⁹ Ibid

⁹⁰ Se Bilaga E.

⁹¹ Ibid. Observera att namnen är anonymiserade. **Jimmy heter någonting annat i verkligheten.**

⁹² **Erik heter någonting annat i verkligheten.**

⁹³ Ibid. **Peter och Kristian heter någonting annat i verkligheten.**

⁹⁴ Se Bilaga B och Bilaga C.

⁹⁵ Se Bilaga D.

⁹⁶ Se Bilaga A och Bilaga D.

⁹⁷ Se Bilaga E.

Polisens vittnesmål sammanvägt med de medtilltalades uppgifter lämnade Tingsrätten utom rimligt tvivel säkra på Eriks skuld.⁹⁸ I min egen läsning av domskälen lämnas flertalet frågor obesvarade. Flertalet slutsatser står omotiverade. Motiverade slutsatser syns vila på omotiverade utgångspunkter. Vissa utsagor lämnas utan kommentar. Det förvirrar mig, som det säkert förvirrat bland annat Erik. Med narratologin som verktyg ska jag ur domskäl och förhör i det följande försöka borsta fram rättens *modus operandi*.

5.1 Mål nr: B 3082-18

Domskälen beskriver hur medtilltalades uppgifter ska behandlas med försiktighet då möjligheten att de söker skydda en fjärde person inte kan uteslutas.⁹⁹ Att berättelserna är nästan samstämmiga samt att det är oklart om duon haft något att vinna på att sanningslöst peka ut Erik som medgärningsman gör att utsagorna trots detta ska berikas med viss betydelse i bevishänseende.¹⁰⁰

Värmekameran fångade bilden av tre personer nära den uppbrutna containern. Det är omöjligt att urskilja vilka dessa personer är. Kort efter stölden såg och grep Jimmy tre personer som sprang tillsammans en bit från platsen. Faktumet att samma antal personer fastnade på kamera som i Jimmys grepp *talat* enligt Tingsrätten *starkt* för Erik s skuld.¹⁰¹ Att hunden fick vittring på gärningsmännen och fann trion springande i samlad trupp styrker inte att Erik ensam är skyldig, varför vi måste finna en annan motivation till hur Tingsrätten berikat fallets omständigheter.

Erik själv menar att de var fyra personer som flydde från platsen, bland vilka han under stölden förhållit sig passivt positionerad utanför byggarbetsplatsen. Det var kallt, sent och han var just hitkommen från Danmark: han kände inte en själ.¹⁰² Han väntade ut vad han misstänkte var kriminell verksamhet eftersom han lovats föras till ett billigt vandrarhem.¹⁰³

⁹⁸ Se Bilaga A.

⁹⁹ Ibid 9.

¹⁰⁰ Ibid 10.

¹⁰¹ Ibid 9.

¹⁰² Se Bilaga D.

¹⁰³ Ibid.

När polisen och hunden kom bestämde han sig för att springa efter de andra för att själv inte hamna i trubbel.¹⁰⁴

Tingsrätten fann inte Erik s version trovärdig. Frågan framför oss är hur faktumet att Erik greps samtidigt som Peter och Kristian kan tala starkt för hans skuld, särskilt när samtliga parter vittnat om hur en fjärde person med koppling till Peter och Kristian varit närvarande inför stölden.

Det är möjligt att domstolens resonemang vilar på ett skript kring suspekt beteende kring kvällskvisten; kring vad som är vanligt att göra en kylig midnattstimme i november och hur en person rimligen kan förväntas agera vid poliskontakt. Faktumet att Erik sprang vid syn av polis, samt att han alls uppehöll sig kring det föga fantasieggande området vid en sådan okristlig timme, *talat starkt* för hans skuld.

5.2 Mål nr: B 3082-18

Jag vill gärna här ta ett reflekterande steg tillbaka. Även om ovan redogjorda premisser är möjligt sanna kan de upplevas som lite väl tilltaget otillräckliga. Jag tänker föreslå ett återvändande till de medtilltalades uppgifter. Under förhör undrar åklagare var den fjärde personen tog vägen. Peter och Kristian menade att den fjärde personen körde iväg innan stölden.¹⁰⁵ Även om de medtilltalades uppgifter ska behandlas med försiktighet medför det att deras utsagor upplevs som trovärdiga att det inte fanns en fjärde person på plats under stölden, varför de tre flyende även måste vara de tre skyldiga. Med den fjärde personen ur bild försvåras det för fantasin att föreställa sig närvaron av en fjärde karaktär.

Implicit tillerkänns de medtilltalades uppgifter högre värde, eftersom de kommer att bestämma hur övriga fakta i fallet förstås och tillskrivs tyngd i bevishänseende. Bortom rimligt tvivel är ett högt ställt beviskrav varför vi måste fråga oss hur de medtilltalades uppgifter kom att tillskrivas trovärdighet.

¹⁰⁴ Ibid

¹⁰⁵ Se Bilagor B och C.

*”Det är dock svårt att se vad [Kristian] och [Peter], som båda erkänt, skulle ha att vinna på att sanningslöst peka ut [Erik] som deras medgärningsman”.*¹⁰⁶ Argumentet, som ställs mot möjligheten att Peter och Kristian söker skydda en fjärde person, baseras på ett skript om vilken kunskap och vilket förtroende en person rimligen kan väntas hysa för polis- och rättsväsendet. Peter och Kristian förväntas veta att ett utpekande av Erik som medgärningsman inte kommer leda till att förundersökningen begränsas.¹⁰⁷ De förväntas förstå utpekandet som fruktlöst, varför möjligheten att de söker skydda en fjärde person anses omotiverad.

Att duons uppgifter någorlunda samstämmer bidrar vidare till deras bevisvärde.¹⁰⁸ Båda parter framför att den tredje personen som syns genom värmekameran och med vem de gemensamt utfört stölden är just Erik och ingen annan, samt att den fjärde personen lämnade platsen med bil, ovetande om stölden.¹⁰⁹

5.3 Mål nr: B 3082-18

Har vi nu, med ovan redogjorda resonemang, ingjutit mod nog i vår återskapade domare att lägga en dom bortom rimligt tvivel? Har vi närmat oss händelsernas centrum? Jag läser domskälen igen och vill försiktigt mena att ännu ett spår finns att följa:

*”Hunden galopperade genom spåren[av mänsklig vittring] och [Jimmy] fick strax syn på tre personer som sprang tillsammans. Det var dessa tre personer som sedan greps. Det var inga tveksamheter kring att det var de tre som hunden hade fått vittring på.”*¹¹⁰

I förhören talar polisen endast om trion i samlad trupp till dess Erik grips. Polishunden gick till anfall mot trion på order av polisen. Jimmy själv lämnar inte utrymme till tveksamhet: alla tre tilltalade är skyldiga.¹¹¹ Möjligt är att domstolen hämtat ur Jimmys vittnesmål att polishundens jakt efter trion tvivelsutan visar att var och en i trion är skyldig.

¹⁰⁶ Se Bilaga A s. 9.

¹⁰⁷ Den fjärde personen har inte återfunnits och hänvisas endast till som ”chauffören”. Se Bilaga B, C, D.

¹⁰⁸ Ibid 10.

¹⁰⁹ Se Bilaga B och C.

¹¹⁰ Se Bilaga A s. 8.

¹¹¹ Se Bilaga E

6 Avslutande diskussion

*“Law is related to a particular form of mobilization of the totality in the individual”*¹¹²

Vad hände! Narrativet översållades under sitt blivande av knoppar och utväxter, det blev månghövdad och paradoxalt. Vi försökte återskapa brottsplatsen, men det sökta narrativet blev till medan vi vävde det. Vi sökte finna något som redan fanns: men fann att vi endast kunde skapa nytt. Narratologiska öppningar blottades och knoppades längst berättelsens kropp, en kropp sönderfallande genomkorsad av flyktlinjer, rörelser till liv: ackumulerade sina egna sanningsanspråk. Alternativa narrativ tog form: verkligheten har mångfaldigats. Vi ser genom speglar.¹¹³

Vad betyder detta? Vilket av narrativen är *sant*? Vilket är rätt? Hur ska vi kunna veta vad *rätt* är? Här tvingas vi omformulera oss: att *det är svårt att veta vad lagen säger om bortom rimligt tvivel* måste bytas ut mot att *det är svårt att bestämma vad lagen ska säga om bortom rimligt tvivel baserat på vår mer eller mindre bestämda uppfattning kring vad som tidigare bestämts*. Enligt Deleuzeoguattari kan vi komma närmre och längre bort från hur någonting en gång var. Hade vi alla verktyg kunde vi få reda på exakt vad lagstiftaren tänkte: och varför. Men vi kommer aldrig igen kunna förstå det själva – det skulle kräva att vara i händelsernas centrum, medan de utspelas. Uppstigna från samma morgon, med samma frukost i magen.¹¹⁴

Jag inledde menande att rättens monumentala kropp vilar, i grunden, på ett cirkelresonemang. Bakom diskussionen kring vad bortom rimligt tvivel innebär vilar utgångspunkten att det finns något avskilt rättsligt varande vars mening föregår den rättsliga tolkningen. Låt vara att detta varande sedan kan, enligt vissa, komma att av nödvändighet smittas av subjektivitet,

¹¹² Latour, Bruno (2010), *The Making Of Law: an ethnography of the Conseil d'Etat*, Cambridge: Polity. s 258.

¹¹³ Lorca, Gabriel Garcia (2002): *Sviter*, Themis Förlag. Lorca skriver:

En fågel, så ensam

Sjunger

Luften mångfaldig

Vi lyssnar genom speglar

¹¹⁴ Jmf om hur hungriga domare dömer hårdare: Danziger, Shai & Levav, Jonathan & Avnaim-Pesso, Liora (2011), *Extraneous factors in judicial decisions*, *Proceedings of the National Academy of Sciences*, ss. 108- 17

strukturella förskjutningar och maktförhållanden.¹¹⁵ Rättskroppens exklusiva existens är antagen redan innan argumentet. Upprepa för diskussion är inte rättens ontologiska dimensioner, utan snarare hotet mot det rena uttrycket av dess på förhand antagna, avskilda och omnipotenta existens. Jag inledde med frågan: om rätten inte finns: vad *är* den?

6.1 Mål nr: B 3082-18

Inför Ivan Karamazovs formel ”Om Gud är död är allt tillåtet!” skämtar Deleuze om att det är just genom gud som allt är tillåtet.¹¹⁶ Dostojevskijs Gud är här en det absolut transcendentas analogi. Tilliten till *subjektet* bakom tanken, till *lagen* bakom domen, *skaparen* bakom det skapade. Deleuzeogattari menar att det är just när vi överlåter vår tanke och känsla till av människohand skapade övermänskliga krafter som konsekvenserna kan bli oerhörda.¹¹⁷

Att rätten, i en form bland de av gudars, nu inte längre existerar betyder i ingen mån att allt är tillåtet. Som en samhällelig konstruktion tillskriven transcendental kraft skapar den i sitt blivande sina egna gränser. Vad vi frågar oss är vad detta *egna* är, vems det är. Det är tydligt att rätten inte är entydig och med Deleuzeogattari måste vi se inte en smittat objektivitet utan en rätt som inte finns annat än i sin produktion, blivande av och med sin omgivning.

Mussawir kritiserar kritisk rättsteori för att inte tillräckligt umgås med juridikens vardag. Stora ord som *makt*, *förtryck* och *intressen* kan inom tingsrättens väggar komma kännas högtravande och klumpiga. Exempelvis kunde vi mena att den eventuella slarvigheten avtäckts i vår tredje analys av Mål nr: B 3082-18 springer ur ett systematiskt förtryck av rasifierade EU-migranter.¹¹⁸ Mot utgångspunkten av rättspositivistisk objektivitet måste utsagan tränga sig fram som en smitta eller ett undantag. Den som är säker på sin sak tvingas bevisa att strukturella ojämlikheter förskjuter och förvrider gällande rätt.¹¹⁹

¹¹⁵ Jmf t ex Bladini, Moa (2013). I objektivitetens sken - en kritisk granskning av objektivitetsideal, objektivitetsanspråk och legitimeringsstrategier i diskurser om dömande i brottmål. Makadam förlag, ss 376, 377.

¹¹⁶ Smith, Daniel (2012); Essays on Deleuze, Edinburgh University Press. s. 27.

¹¹⁷ Jmf *fångstapparaten* Deleuze och Guattari (2015) ss. 625 - 694

¹¹⁸ Se bl.a. Diskrimineringsombudsmannen (2012), Romers rättigheter, s. 39. Peter, Kristian och Erik var alla rumänska medborgare, i behov av tolk.

¹¹⁹ Jmf Andersson (2004) s 270.

Istället kan vi, i all enkelhet, peka ut de brister i den rättsliga argumentationen som skvallrar om att människor inte är gudar. Vi kan konstatera att domskälet är en saga, vävd i fåfänga försök att kartlägga en *verkligheten* bakom verkligheten, enligt en *rätten* bakom rätten.¹²⁰ Nu tvingas vi anta att inte endast rasistiska strukturer kan ha verkat utan även den effektiviserade domstolens press kring målnummer eller kanske, under straffmätning, domarens goda humör; och att rätten själv inte kan ses som en avskild enhet, en omnipotent skapare varifrån kunskap kan tappas; utan i själva verket är i ständigt språng från kulturen, geografien och myterna. Rätten är som utgångspunkt blivande ur allt annat än sig själv; av olycklig nödvändighet.¹²¹

6.2 Finding the Ball

Rättens mening medan den skapas, med avstamp i duons ontologi, är inte relativ; på samma sätt kan ett händelseförlopp, alltmedan det utspelas, inte kan beskrivas som relativt. Relativism kan sägas förutsätta ett subjekt, ett värde eller kanske en abstrakt existens kring vilken uppfattningen skiftar. Vi kan beskriva det som att relativismen förutsätter en *sanning*, om än situerad. Den förhåller sig till absolutismen som pluralismen gentemot monismen, som de flera Gudarna gentemot den Enda. Deleuzeoguattari når bortom diskussionen relativism/absolutism i förnekandet av all existens förutom den som till exempel du upplever, som läsare: just nu. Duons värld är en av ren immanens: en öppen helhet – friskt flödande från ursoppan. Varken *rättstillämparens* eller *lagstiftarens* mening kan i efterhand återskapas.

Jag vill sammanfatta genom ett exempel: vinden.¹²² Kritikern kan mena att vinden är absolut. Den blåser som den blåser. Med vetenskapens hjälp kan vi följa hur vinden rörde sig igår och så avtäcka kunskapen som *vinden igår* innebär.¹²³ En annan kritiker invänder att vår uppfattning om hur vinden blåste igår måste vara relativ till hur den faktiskt blåst.¹²⁴ Istället för att utbrista *allt är relativt!* invänder Deleuzeoguattari att vi aldrig kommer kunna förstå varför en vind blåste som den blåste, *eller varför en lagstiftare skrev som den skrev*. Detta hade förutsatt att vi rymt hela världen i våra sinnen – hela universum och bortom. Och fortfarande hade kunskapen om *vinden igår* producerats i formen av ny kunskap. Ny kunskap

¹²⁰ T ex: vad är "Bortom rimligt tvivel"?

¹²¹ *Olycklig* om man som jurist lutar till rättspositivistiska objektivitetsideal.

¹²² *Vi kan säga om vinden att den blåser*. Jmf ovan under *Teoretiska utgångspunkter*.

¹²³ Jmf Bladini (2013) s 367 i sammanfattning av positivistisk kunskapssyn.

¹²⁴ Jmf Ibid 39 i sammanfattning av Haraways förkroppsligade objektivitet.

inte om den gamla *vind* vinden, *rätt* rätten utan i ett försök till efterliknande, återskapande av vad som en gång kan tänkas ha varit. Inte heller denna kunskap är relativ. Den *finns*.

Men ibland är det skönt att prata om att solen går upp om morgonen, även om det bara är ett talesätt.¹²⁵ Vi kan behöva konstruera vindar, människor och lagar för att förstå och ta oss fram. De ständigt blivande konstruktionerna kommer att påverka oss i sin tur, om så genom en dagsbot eller moralkänsla. Farligt blir det först när vi börjar se dessa konstruktioner som föregående verkligheten snarare än ständigt springande ur den. När förtöjningarna brister kring de abstrakta kropparna, ur förståndet framfödda, och vi tänker dem exklusiva, avskilda och transcendentala. När vi börjar tillbe våra tankar.

Jag vill mena att vi funnit rätten. Vi fann bollen. Men den var inte bakom lärarens rygg, eller under domarens peruk, eller ens inkilad i lysrören över plenisalen. Vi har funnit rätten inte som läran om vad som är utan som ren immanens av vad som komma skall där, i all enkelhet:

Rätten *är* vad den *blir*, *blivande* i världen.

¹²⁵ Deleuze (2015) s 17

7 Källförteckning

7.1 Litteratur

Alexandre Lefebvre (2008), *The Image of Law: Deleuze, Bergson, Spinoza*. Stanford: Stanford University Press.

Amsterdam, Anthony G. & Bruner, Jerome (2000), *Minding The Law*, London: Harvard University Press.

Andersson, Ulrika (2004), *Hans (ord) eller hennes?: en könsteoretisk analys av straffrättsligt skydd mot sexuella övergrepp*. Bokbox förlag.

Andersson, Ulrika (2011), *Våld mot kvinnor i straffrätten. Utsatta individer i strukturell och diskursiv belysning*. På vei. *Kjonn og rett i Norden*, ss. 419 – 434.

Aristodemou, Maria (2007), *Law & Literature*, Oxford: Oxford University Press.,

Auster, Paul (2006), *The New York Trilogy*. Penguin Books.

Björling, Erik (2017). *Rättstillämpningens tystnad: En rättsvetenskaplig narratologisk studie om argumentation och rättsliga uttryck inom civilprocessen*. Göteborgs universitet.

Bergson, Henry (1911), *Matter and Memory*. London: George Allen and Unwin

Bladini, Moa (2013). *I objektivitetens sken - en kritisk granskning av objektivitetsideal, objektivitetsanspråk och legitimeringsstrategier i diskurser om dömande i brottmål*. Makadam förlag.

Bruncevic, Merima (2014), *Fixing the Shadows – Access to Art and the Legal Concept of the Cultural Commons*. Göteborgs universitet.

Danziger, Shai & Levav, Jonathan & Avnaim-Pesso, Liora (2011), *Extraneous factors in judicial decisions*, Proceedings of the National Academy of Sciences, April 2011, ss. 108- 17

Deleuze, Gilles (2005), *Pure Immanence: Essays on A Life*. Zone Books.

Deleuze, Gilles (1995), *Negotiations, 1972- 1990*. New York, Columbia University Press

Deleuze, Gilles and Guattari, Félix (1994), *What is Philosophy?*. New York: Columbia University Press.

Deleuze, Gilles och Guattari, Felix (2015), *Tusen platåer: Kapitalism och Schizofreni*. TankeKraft Förlag.

Diskrimineringsombudsmannen (2012), *Romers rättigheter*, 2012.

Dolphijn, Rick & Van Der Tuin, Iris (2012), *New materialism: interviews & cartographies*. Ann Arbor: Open humanities press

Dostojevskij, Fjodor (1986), *Bröderna Karamazov*. Wahlström och Widstrand.

Ekeland, Björn. C. (2009), *Rettferdige ord: Humanistisk rettstenkning mellom rett og retorikk, lov og litteratur*, Bergen: Universitetet i Bergen.

Gustafsson, Håkan (2010), Abstract: Recovered Paragraphs of the Lost Manuscript ‘Legal Fennomenology’, i Porttikiv. Helsinki: Loki-Kirjat

Gustafsson, Håkan (2011), *Dissens: om det rättsliga vetandet*. Göteborgs universitet.

Latour, Bruno (2010), *The Making Of Law: an ethnography of the Conseil d'Etat*, Cambridge: Polity.

Lorca, Gabriel Garcia (2002), *Sviter*. Themis Förlag.

Mussawir, Edward (2011), *Jurisdiction in Deleuze: The Expression and Representation of Law*, Abingdon: Routledge.

Nietzsche, Friedrich (1968), *The Will to Power*. New York: Vintage Books.

Schlag, Pierre (1996), *Hiding the Ball*. New York University Law Review: (71) ss. 1681 - 1718

Smith, Daniel (2012); *Essays on Deleuze*, Edinburgh University Press.

Spindler, Fredrika (2010), *Gilles Deleuze : A Philosophy of Immanence*. Phenomenology and Religion: New Frontiers. s. 149-163.

Spinoza, Baruch (1996), *Ethics, I*. Penguin Classics.

Wood, Martin (2002), *Mind the Gap? A Processual Reconsideration of Organizational Knowledge*. Organization, 9 (1), 151-171.

7.2 Rättsfall

7.2.1 Tingsrätterna

Malmö Tingsrätt, 2018- 05- 16, Mål nr: B 3082-18.

7.3 Andra källor

Deleuze, L'abécédaire de Gilles Deleuze, avec Claire Parnet (Paris: DVD editions Montparnase, 2004), transkriberat i Mussawir, Edward (2011)

Författare okänd, ”*Det himmelska verket över nyttig kunskap*”.

Kennedy, Duncan (2014), *Opening Remarks*; “*This land is your land*”. Unbound: Harvard Journal of the Legal Left, Spring Conference.

Sjöholm, Helene, ”Du måste finnas”

8 Bilaga A:

**Malmö Tingsrätt, B3082-18, domskäl
och stämningsansökan**

9 Bilaga B:

**TRMALMÖ, B3082-18, inspelning under
huvudförhandling**

10 Bilaga C:

**TRMALMÖ, B3082-18, inspelning under
huvudförhandling**

11 Bilaga D:

**TRMALMÖ, B3082-18, inspelning under
huvudförhandling**

12 Bilaga E:

**TRMALMÖ, B3082-18, inspelning under
huvudförhandling**